

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na cel poli, in velja po pošti za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četert leta 1 gld. 15 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četert leta 90 kr., ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXI.

V Ljubljani 14. velikega serpana 1868.

List 33.

V nebovzetje Marije Device.

Veselo dans se začudimo,
Oberni k Bogu se okó;
Roke na kviško povzdignimo,
Kraljica naša gre v nebó.

Pozdravlja te nebes družina,
Kralj kraljev ti naproti gré,
Povzdignjena na tron si Sina,
Bog troedini venča te.

O blažena zdaj Mati naša!
Mi v duhu spremljamo te v raj;
Z nebeškim petjem lepoglaša
Se naša pesem tukaj naj!

Nebeške luči pošlji žarke
V življenja morje na zemljó,
In vodi duš nevarne barke,
Da v sveti raj dokermijo.

D—ski.

Marii

na Goričici v spomin

Na gorenskem ravnem kraju
Griček vidi se zelen,
Je Kraljici v večnem raju
Že od nekajd posvečen.
Sem dohaja množ'ca vernih
Molit njega v sveti hram,
Ki dobrot je dal nezmernih
Na Marije prošnjo nam.

Sem prihrópe serce bolno,
Ino iše si zdravil;
Tud' težav, britkosti polno
Najde pravih tolažil.
Pokesani sem hitijo,
Se Marii izročé,
Da jih sprejme, to želijo,
V milo varstvo grešnike.

Šteli štir'krat sedmo leto
So takrat in petnajst sto,
Ko vihar neverški — sveto
Stresal našo je zemljó.
Vse k Marii je bežalo
Za ozidja terdo bran,
Silo s silo odbijalo; —
Prišel je rešitve dan. —

Radi semkaj pribežimo,
V cerkev na Goričico,
Tu pomoči si sprosimo,
Pred podobo Materno.
Ker še nikdar ni prezerla
Mile prošnje vernika;
Vanj oči je svoje vperla,
Ga pohlevno vslila.

O naj ona vsim bi bila,
Kar želi si vsak kristjan,
Nam besednica premila
Pri sodniku zadnji dan!
Da bi enkrat, kakor ona,
Ko nehá vihar in grom,
Ko življenja počí spona,
Šli k Očetu v večni dom!

D—ski.

Dr. Jan. Sernec in nova posvetna zakonska postava.

(Dalje.)

II. Razprava dr. Sernca glede zakonskih postav.

1. Perva in poglavitna pomota vse razprave g. odvetnika je, „da po navadi jožefinskih pravdnikov loči poroko kot zakrament od zakonske pogodbe, o kateri le poverhi in negativno govori, ne prišteva je zakona k pogodbam (vertrag) svetnim. Po vse kriva je tudi njegova misel, „da je cerkev poroko določila za zakrament.“ —

Pervič ni cerkev nobenega zakramenta določila v tem pomenu, kakor g. odvetnik misli, nego določil je

to Kristus sam, Zveličar sveta. Zato imenuje sv. cerkev v Trid. zboru Kristusa začetnika vseh zakramentov (Sess. VII. can 1. de Sacr.); njej pripada le delitev ss. skrivnost in pa določba, kako da se ss. zakramenti vredno prejmo.

Ravno tako je krivo reči, da je sv. cerkev „poroko“ določila za zakrament. Sv. cerkvi velja le čin, ko se zakon sklene, za zakrament; kateri čin pa zakramentalno milost podá: ali medsebojno vdanje zaročencev pred postavnimi pričami, ali pa vezanje in blagoslov služabnika Božjega — tega sv. cerkev do sedaj določila ni, ker na tem ni toliko ležeče. — Vse pa je ležeče na tem, da naši pravdniki nehajo že enkrat ločiti zakrament od zakonske pogodbe (vertrag), ker niste to dve, ampak le ena reč. Deržavni pravdniki, sukaje se vedno v tem risu o pogodbi zá-se in o poroki zá-se, delajo čisto dosledno, ako deržavi pripisujejo postavodajno oblast v zakonskih rečéh, ker v njeno področje spadajo vse pogodbe, ergo: tudi zakonska. — G. dr. Sernec stoji, kakor kaže vsa njegova razprava, tudi na strani teh pravdnikov. Naj nam bo toraj dovoljeno, to stvar razjasniti, kakor je, da se vidi puhlost nasprotnih razlogov.

Pri vsakem zakramentu razločiti je materija in forma. Materija zakramenta sv. zakona ste osebi same z dušo in s telesom, ki v zakon stopite in ste zato sposobne; forma pa je medsebojno vdanje obeh v besedah ali po znamenjih naznanjena. Kdo da je delivec zakramenta, še sv. cerkev ni končno izrekla, iu slavni papež Benedikt XIV (de Syn. dioec. l. VIII. c. 13.) naravnoč dušnim pastirjem odsvetuje, o tej reči kaj določnega izustiti, ker je to vprašanje malovažno, ter spada med bogoslovne hipoteze. (Primeri: Kučer Eherecht I. 23 st.)

Gotovo je pa to, da sv. cerkev ne podpira mnenja, da bi se milost zakramenta podeljevala in toraj zakrament prejel ravno vsled blagoslova, ki ga duhovnik pri poroki podá. Dokaz tega je, da kat. cerkev zakon kristjanski sploh, tedaj tudi zakon pri razkolnikih in luteranih, kjer vendar cerkvenega blagoslova ni, za zakrament priznava, ako mu le kaki drug zadržek nasproti ni. — Čemu je potem duhovnik in kaj je poroka? — Duhovnik, ki poroča, je pravi cerkveni porok in naj veljavniši priča, ki po lepem obredu vezanja rok in blagoslovljenja te zveze slovesno naznanja in potrjuje, da je ta zakonska zveza pred Bogom in celo sv. cerkvijo (in facie ecclesiae) veljavna in do smerti sklenjena. In prav zato, ker zamore za to pričati in to potrditi le lastni dušni pastir zaročencev, mora vsled cerkvene postave razun drugih prič tudi on, drug duhovnik pa le z njegovim dovoljenjem pri poroki sodelovati. (Con. Trid. Sess. XXIV.

c. 1. de reform.). Ko je tako zakonska zveza veljavna in podstavna pred živim Bogom izrečena, jo namestnik Božji kot sveto stvar blagoslovi, da ji ničesar ne manjka, kar ji je po Kristusu odločeno.

Zakon tedaj postane zakrament v slovesni poroki, pred dušnim pastirjem in drugimi pričami sklenjeni, ko se zaročenci neločljivo zvežejo. Tedaj zadobijo zakramentalno milost, svoje dolžnosti sveto in stanovitno doverševati sebi in vsim svojim v časih in večni blagor. Eden in isti čin: medsebojno vdanje pred dušnim pastirjem — stori zakrament. — To se tedaj ne dá cepiti na dvoje, da bi se zaročenca zase, brez ozira na Kristusa in sv. cerkev, pogodila, in potem, če jima je drago, še se ponižala za blagoslov sv. cerkve prositi; ločiti tedaj zakonsko zaobljubo od zakramenta, ali celó, kakor misli g. dr. Sernec, poroko samo ob sebi kot zakrament vzeti, je krivo, je proti bistvu zakona, kakor nauku sv. cerkve nasprotno. Naravnost je ta misel, ki jo zagovarja Iv. Nep. Nuytz v knjigi: Institut. Jur. eccl. zaveržena (ap. Breve 22. avg. 1851).*) Ravno tako so sedanji sv. Oče Pij IX večkrat in to ex cathedra izrekli, da se zakrament ne sme in ne more ločiti od slovesne pogodbe ali od medsebojnega vdanja pred lastnim dušnim pastirjem; da je toraj vdanje zaročencev in podeljenje sv. zakramenta eden in isti čin.**)

2. „Drugo vprašanje“ — piše g. dr. Sernec dalje — „pa je: Kdo naj določi pogoje, s katerimi smeta v zakon stopiti mož in žena, cerkev ali država?“ — Dosledno misleči g. odvetnik pri tem sam čuti, da „to pravico le moremo pripoznati eni oblasti, ne pa obema.“ —

Iz tega, kar je bilo rečeno zastran bistva svetega zakona, pač ni več dvomiti, kdo da ima pravico staviti pogoje veljavnemu zakonu. Ako je prejem svetega zakramenta in medsebojno vdanje zaročencev eden in isti čin, je ni razun sv. cerkve oblasti nazemljji, ktera bi pravico imela, stavljati zakonske zadržke. Kdor nasprotno terdi, ter posvetni oblasti to pravico pripisuje, mora pred vsem podreti nauk sv. cerkve o bistvu zakramenta sv. zakona, sicer je vse modrovanje brez glave. Sv. cerkev je to svojo pravico jasno izrekla, tako, da kdor še hoče za katoličana veljati, dalje vpraševati ne more in ne sme, kateri oblasti ta pravica pripada. V seji 24. določuje Trid. zbor: „Če kdo terdi, da sv. cerkvi ni pripadalo (= da ni pravice imela) staviti ločecih zadržkov, ali da je pri postavljenih bila v pomoti, naj je izobčen“ (can. 4.). Mislimo, da je stvar tako jasna, sklepi tako opravičeni, da zares le zloba ali pa nespremišljenost do resnice priti ne more. Če je sv. zakon eden izmed 7 svetih zakramentov — in to je in bo vkljub vsemu in vsakemu pritvarjanju do konca sveta — in če se privoljenje zaročencev (consensus) od zakramenta nikakor ločiti ne more, ker je prav to privoljenje v sv. zakrament vzvišano: gotovo nihče o pogojih veljavnega zakona govoriti nima, kakor edino le sv. cerkev, ktera tudi pri družih zakramentih pogodbe stavlja, pod katerimi se vredno in veljavno prejema.

*) Omenjeni profesor v Turinu v oni knjigi terdi: „Matrimonii Sacramentum non esse, nisi quid contractui accessorium (pritičljaj), ab eoque separabile, ipsumque Sacramentum in unatantum nuptiali benedictione situm esse.“ N. B. g. dr., to je zaverženo!

**) V slovesnem nagovoru 27. septembra 1852 so izrekli sveti Oče: „A conjugali foedere (to je medsebojno vdanje zakonskih) sacramentum separari nunquam potest, et omnino spectat ad ecclesiae potestatem, ea omnia decernere quae ad matrimonium quovis modo possunt pertinere.“

Gospod odvetnik pripisuje pa vsemu temu nasproti državi pravico, staviti pogoje veljavnega zakona, in brez ovinkov pravi: „Naša nova postava o zakonu je po pravici zopet državni oblasti prisvojila določbo o tem, pod katerimi pogoji se sme sklepati zakon.“ — Obžaluje g. dr. le samo, da je država „v nekterih pogojih navskriž s katoliško cerkvijo;“ — toda ni mu to žal zaradi pravice cerkvi prikrajšane, ampak le, kakor kaže vsa njegova razprava, da se cerkev berž ne odpove reči, ktera ji več ne pripada, od kar je „naša nova zakonska postava“ beli dan zagledala.

Preden k razlogom g. odvetnika za njegovo juridično prepričanje nekoliko posvetimo, naj omenimo, da g. odvetnik med zadržki, zastran katerih ste si cerkev in država navskriž, v misel jemlje posebno zadržek „affinitatis ex copula illicita,“ to je antecedenti, ko bi namreč eden zaročencev vzeti hotel v zakon osebo, ki je v 1. ali 2. kolenu v zlahti s tretjo osebo, s katero je ženin (nevesta) poprej in puncto sexti grešil (grešila). Instr. §. 31. Tega posvetna zakonska postava ne priznava kot zadržek, in g. odvetnik — obžaluje, da se kat. cerkev tega derži. — Zares čudno! Olikani svet je dandanašnji inace priljudnost (humanitet) na svoj prapor zapisal; le kadar katoliška cerkev nekaj po vse priljudnega hoče in nepriljudnosti brani, svet tega noče priznati! Vprašamo: ali ni prav priljudno in ljubeznjivo, da sveta cerkev — in to zavoljo poštenja in v prid zapeljani osebi — brani, da se le-tá ne sme verh svoje nesreče še žaliti s tem, da njen prejšnji družej jo potem od sebe pahne in si poišče osebo drugo iz njene naj bližje zlahte, ter jo hoče v zakon vzeti? Sodite, g. odvetnik, sami, kedaj je krivica manjši: če se po kanoniškem pravu to prepoveduje, ali pa, če to derž. pravo dopušča? Ktera postava bolj skerbi za očitno npravnost in je v djanskem življenji milejši? Mislimo, da pač cerkvena postava, ktera krivici krivice ne priklada! Pa obrnimo kopje in poiščimo kak drugi primer, na ktere g. odvetnik ni naletel. O. d. z. §. 67 zabranjuje brezpogojno zakon med osebami, ki ste bile v prešečtvu (Ehebruch); cerkvena postava pa (Instr. §. 36.) zakon med prešeštnikom le prepoveduje pod pogoji, tamo navedenimi, in kanoniškemu pravu velja v tem naključku pravilo: „adulterium solum non obstat matrimonio contrahendo.“ — Ktera postava je zopet milejši, bolj liberalna, cerkvena ali posvetna? — Ako tedaj cerkveno zakonsko pravo poštenost, ob kratkem — npravnost brani, je li obžalovati, da se sv. cerkev teh postav derži? Qui bene distinguit, bene docet. —

Povernimo se tedaj k poglavitnemu vprašanju, in pogledjmo, kake razloge ima g. dr. Sernec za to, da si je država po pravici zopet osvojila oblast, staviti zakonske zadržke. Iznašel je g. odvetnik zares kaj čuden ozir, po katerem se ima — po njegovi misli — določiti, kaj da ima država, in kaj cerkev v zakonskih zadevah govoriti. In ta ozir je: da se nekteri (vseh ne našteva, tedaj splošni odgovor in suspensio pušča) zadržki „tičejo zunanjih okolnosti, so pogoji, ki ne leže v duši(?), za katero cerkev skerbi. Taki pogoji — pravi dalje — se stavijo zato, da se obvarujejo zakon, soprug in vse človeško društvo zunanje nesreče; vse to tedaj spada pod pravo in pod pravniško oblast, tedaj (sic!) pod državo.“ —

Ne povdarjamo posebno, da je to pravi saltus in demonstrando, ako se sklepa: ker to in to zadeva časn i blagor zakonskih, spada pod pravo in pod pravniško oblast, ergo — pod državo; kakor da nima kat. cerkev nobenega vpliva v časne zadeve in za le-té nobenih blažilnih sredstev vsled svoje samostalne oblasti;

nočemo tudi povdarjati tega, da je taista posvetna oblast večidel povzela zakonske zadržke iz kanoniškega prava, tedaj ipso facto pripoznala, da sv. cerkev prav dobro pogoditi vé, kaj služi človeškemu društvu v srečo in kaj ne; nočemo slednjič povdarjati, da po izrečenem principu bi tudi država ne smela se vtikati v to, kar zadeva državljanov „dušni“ blagor, kar pa vendar v mnogih ozirih in po vsi pravici dela, ko n. pr. prepoveduje, da se o nedeljah in praznikih zaradi Božje službe delati ne smé; — tega vsega ne povdarjamo; le samo to naj g. odvetniku v pomišljenje damo, da on zakonske zadržke skoz in skoz krivo razumeva, ako misli, da se nekteri le telesa tičejo, in zato v področje državino gredo; cerkvi se pa naj pusti, kar dušo samo zadeva. Pomislite le, g. doktor, da zakonski zadržek ni kaj vnenjega, nego da je vsak postavljen prav zato, ker vsled taistega oseba na duši ni sposobna, milost zakramenta prejeti ali pa vzvišeni namen zakona pospeševati. — Človek ni mašina, ki dela brez uma in volje, brez duhá; marveč vsak njegov čin, ki rodi primerno stanje, je sad njegovega uma in volje, je sad duha; in vnenje njegovo stanje ima veliko moč nad dušo. Vzemite zadržek, ktere ga si bodi, iz o. d. z. in boste se tako prepričali, da vsak zadeva naj bolj dušo. Kako silno n. p. sega v dušno življenje na videz celó vnenji zadržek „iz pomanjkanja zmožnosti k dosegi zakon. namena, in sicer a) iz pomanjkanja fizične ali telesne zmožnosti“ (o. d. z. §. 60), t. j. impotentia antedecens absoluta vel perpetua! Pomislimo le, da množenje člov. rodú je sicer namen zakona, toda ne edini in ne poglavitni; poglavitni namen je popolna edinost dušna, pri kateri se imata mož in žena zdato podpirati, da dosežeta svoj večni cilj in konec po vestnem doverševanju zakonskih dolžnost. Dušna edinost, dušno soglasje pa izvira iz medsebojne ljubezni, iz medsebojnega zaupanja in spoštovanja. Če pa je kateri izmed njiju v nesrečnem stanu rečenega zadržka, je li upati med njima zakonske zvestobe, lepega soglasja? In zaradi tega je ravno zadržek ta postavljen, kateri pa tudi naenkrat neha zadržek biti, ako hočeta ta dva kot brat in sestra vkupaj ostati. V tem naključku odvraca popolnoma ljubezen kristjanska pomanjkljivost naravno, kar je očitni dokaz, da vsak zakonski zadržek ima le v sercu, v duši svojo pravo korenino, ne pa v vnenjem. Toraj pa tudi ozir na to, da nekteri zadržki na videz zadevajo vnanje okolnosti, ne more biti nikakoršen razlog, da bi država imela pravico, staviti pogoje veljavnih zakonov.

3. To pa je tudi g. doktorju edini razlog za njegov sklep; in ker smo mu dokazali, da ta razlog nič ne velja, je očitno, da je vsa njegova razprava brez podstave. — Da nam pa ne oporeče, da smo preveč dokazali, češ, da državi nobene pravice do zakona ne puščamo; očitno tu priznavamo državi pravico tirjati, da se tudi na njene zakonske prepovedi ozir ima. Tega pa tudi kat. cerkev nikoli tajila ni, in ravno zakonska postava avstrijska, vsled konkordata izdana, našteva osem državnih prepoved zakonskih, na ktere se je od strani cerkvenih organov natančno gledalo, in se morebiti nikoli nalašč proti temu grešilo ni, kakor je sploh kat. cerkev v Avstrii svetni oblasti vselej prav pokorna, dostikrat celó na svojo zgubo. Kar pa kat. cerkev nikoli opustiti ne more, je princip, vsled ktere ga pripada postavodajna oblast o zakonu nji, ker je zakon zakrament, a nesvetna pogodba, ter prav za prav pri kristijanskem zakonu o pogodbi še govoriti ni. K vsaki pogodbi namreč se šteje neka reč (objekt), do ktere imata oba, ki se pogodita, pravico in prosto voljo. Pogodbo dopolnujeta, ako reč tako rabita, kakor je bilo dogovorjeno; in pogodba preneha,

kadar hočete obe stranki. — Take reči pa pri zakonu ni; zakonski pogoji niso možu in ženi na voljo dani, tako da jih, kakor bi se jima poljubilo, dopolnujeta ali ne. Zakon je po svojem bistvu celota pravic in dolžnost, ki jih pa nihče že za naprej določiti ne more; po nobeni ceni tedaj zakon ne spada pod „pogodbe“, ampak je ravno zakramentalna zveza, ki druží dve duši v ljubezni in zvestobi za vsakoršne okolišine tega življenja. *) To čuti g. odvetnik sam, ko pravi: „zakon je združenje celega življenja;“ le na to g. dr. ne misli, od kod da prihaja, da je to popolno združenje mogoče. Da se človek z vsim, kar je in ima, drugemu vda, ter mu vse svoje življenje posveti, to izvira le iz vestnega prepričanja, da pri nasprotni osebi enako vdanost in nesprenmenljivo ljubezen najde. To prepričanje pa zopet izvira iz svete vere (religion), in v nji svoje čvrste korenine ima. Ker blažilna moč svete vere vse zakonske zadeve obsega in posvečuje, ter oba zaročena enako navdaja: zato se oba medsebojno vdasta za celo življenje, kakor je tudi zavest medsebojnih dolžnosti le v sveti veri. Tu sem, v svetišče tega prepričanja, ne sega nijedna posvetna postava, kakor tudi moža in žene k zverševanju njunih velicnih dolžnost nijedna državna postava siliti ne more. — Če hoče država, kakor je to bilo pri judih po vstanovljenem kraljestvu (pomnite g. dr., da pri judih je bila Božja postava zakonska celo neodvisna od posvetne oblasti, in sicer dana že onda, ko še ljudstvo prave posvetne oblasti imelo ni), ali v srednjem veku, ko so bili neverniki po večem spreobrnjeni, te postave kristjanske, na katerih zakon sloni, v blagor državljanov kot svoje sprejeti in skrbeti, kolikor je nji mogoče, da se zveršujejo: dobro; če hoče pa postavodajno pravico sebi sami priderževati, je zgrešila pravo pot in sega v Božje pravice, kar je samovoljno in pregrešno in nikoli dobrega sadú ne obrodi.

Vse to g. dr. Serncu ni po godu, marveč oziraje se v prejšnje prelube čase miru in sprave med obema oblastima obžaluje, da je zdaj „borba se vnela med državo in med kat. škofi, celó med sv. Očetom, ki ne dajejo radi iz rok one oblasti, ktero so pridobili v zakonskih zadevah po — konkordatu (!)“. — Tudi mi obžalujemo to „borbo“, ki ne bode nikoli državi sreče donesla; še bolj pa obžalujemo pri pravniku tolike pomote, da ne rečemo nevednosti v cerkvenopravnih rečeh! Katoliška cerkev, t. j. njeni organi, so pridobili še le po konkordatu oblast v zakonskih zadevah!! Tako govoriti le zamore, komur velja za poglavitno načelo v državnopravnih vprašanjih: država je vsega mogočna! — Istina je le, da je tedanja modra vlada, ki se je pogodila z Rimom po dolgi nesrečni „borbi“ pripoznala cerkvi njeno neizgubljivo pravico, v prejšnji dobi prikrajšano. Posvetna oblast ni odstopila svojega, temuč povernila je, kar ni bilo nikoli njeno. **) Kdo ima prav? Ali so tedanji državniki na

*) „Wenn die Ehe ein Vertragsverhältniss wäre, so müssten die Verbindlichkeiten der Gatten gegen einander ihre Quelle zunächst im Ehevertrag haben. Wer wäre aber dann im Stande, einen vollständigen Ehevertrag abzufassen, in welchem alle Fälle vorgesehen, alle Verpflichtungen im Voraus auf eine erschöpfende Weise bestimmt wären? Die Liebe der Gatten, die Zärtlichkeit einer Mutter, lassen sich diese wohl stipuliren? Die Ehe ist etwas an und für sich Gegebenes, was seine Bestimmungen nicht erst von den willkürlichen Verfügungen der Parteien erhält. — Wie kann man aber einen Ernst Vertrag nennen, was Vertragsbestimmungen nicht zulässt?“ Ernst Freiherr v Moy de Sons. Archiv für kath. Kirchenr. I. p. 626.

**) „Dadurch, dass die Gewalten der Lehre, der Weihe, der Gemeinschaftsordnung (= Regierung) ein Jahrhundert lang (der Kirche) beschränkt worden, haben sie ihre Berech-

vladivnem kermilu bili nespametni, da so zapravili državi bistvene pravice, in v tem naključju bi ne bili smeli svitli cesar nikakor s svojim cesarskim podpisom pogodbe poterditi in v njeno izpeljavo dovoliti; — ali so pa sedanji državniki in njih zagovorniki predaleč segali, terdivši, da postavodajna oblast v zakonskih rečeh pripada le državi: aut — aut. Ker je pa n. pr. kat. cerkev v Translajtani že od pamtiveka v zakonskih zadevah samooblastna, kakor tudi po drugod, če liberalizem ljudem glav ne meša; ker tudi cislajtanska vlada še zdaj, ko je cerkveno zakonsko pravo skerčeno, poročnike v Rim pošilja, da se s cerkveno oblastjo pogodi, je očitno, da je pravica na strani kat. cerkve, in da se po pravici njena oblast prikrajsati ne dá. In pri teh okoliščinah bi cerkev na renčanje svoboduha svojo sveto pravico iz rok dala, in da tega ne stori, ker ji to ni mogoče, obžaluje naš g. odvetnik to „borbo“, in pravi, „da država ne more pravic (!) iz rok dati, ker bi to bilo toliko, kakor svoje samostalno bitje tajiti.“ — Prečudno sklepanje! Če mi kdo suknjo jemlje, jaz se pa branim in jo terdno držim: bo menda — po dr. Sernčevem pravu — uni prav imel, ako reče: veš ti, jaz sem samostalen človek, in ker mi je tvoja suknja po godu, mi jo moraš pustiti, drugač mi kratiš moje samostalno bitje!! Če g. doktor, dalje pravite: „nevolja se loti pravnika, ako n. pr. sv. Oče z ostrimi besedami obsojajo nove postave; saj take postave spadajo v delokrog vsake države“; — ne zamerite, da tudi mi izrekamo svojo pravično nevoljo nad takimi nespodobnimi in krivičnimi besedami. Sv. Oče imajo v mislih le one postave, ki kratijo sveti cerkvi tisočletne, v Avstrii pred kratkim tako slovesno priznane pravice; v druge reči se namestnik Kristusov ne vtika. Vi mislite, da je krivo, ako poglavar sv. cerkve večne pravice brani in zoper njih uzetje protestuje; milijoni drugih katoličanov, tudi najizverstnejših „pravnikov“, pa se ove serčnosti in zvestobe sv. Očeta veselijo, in nevolja bi se jih lotila pravična, ko bi papež najpravičnejši reč popustili in molčali! — Alles, lieber Doctor! kommt auf den richtigen Standpunkt an.

4. „Pa“ — pravi slednjič g. odvetnik — „pa cerkev se je tudi poprej, dokler je vladala državna postava o zakonu od l. 1811 do 1856, ravnala po tej postavi, in ni bilo takrat nič slišati o zakonih, ktere bi cerkev spoznala za neveljavne, država pa za veljavne; cerkev je opravljala vse poroke, in bil je ljubi mir med državo in cerkvo v tej zadevi.“ — Oj, ti lepa idilična pesmica o ljubem miru, ktere ga si vsi duševno zaspani filisterji nazaj želijo; pa ta mir bil je gnjila rana v narodovem življenju in tega stanja si nijeden pravi narodnjak več nazaj ne želi! — Ste vi g. doktor zapeli lepo pesmico o nekdanjih mirnih časih, dopustite, da tudi mi iz „domaćih gorá“ zapojemo žalostinko, kteri smo gradiva povzeli iz zgodovine kat. cerkve na Avstrijskem, za ktero Vam ravno ni veliko mar. Poslušajte!

„Ravnala“ se je cerkev po državni zakonski postavi, ker drugač ni mogla, ker je vsemogočna burokratija jožefinska zapovedovala, vsako samostalnost zaduševala,* Ali je pa tako nasilstvo pravilo in vzor? Zakaj pa protestantom ne zavirate zlate samostalnosti, ktera je tudi njim, in sicer prav

vsled konkordata podeljena, in je vendar vlada ne reklamira. Bodimo vendar pravični! Ako država nič svoje oblasti izgubila ni, prepustivši protestantom popolno cerkveno samostalnost, kakoršne kat. cerkev nikoli vživala ni in je morebiti tako hitro ne bo: zakaj pa se to isto ravnilo ne obrača tudi na kat. cerkev, ktere pravo je tako staro, kot ona sama? — In če niste Vi, g. doktor, nič slišali o tem, da bi tedaj bila cerkev spoznala nekatere zakone za neveljavne, država pa za veljavne, Vam drage volje z nekaterimi podatki te verste postrežemo, s podatki, ki bodo takratni avstr. vladi v nezbrisljiv madež. Vlada je bila vzela cerkvi postavodajno, oprostovalno, in sodnijsko oblast v zakonskih zadevah, in tako zaverla dogmatičke določbe sv. kat. cerkve (Conc. Trid. Sess. XXIV can. IV. in XII). Pokazala je bila, da je ni strah pred nasledki tega samovoljstva, namreč da ná-se vzame težko odgovornost, vse zakone kot veljavne ceniti, ktere cerkev za neveljavne spoznava, in nasproti vsem zakonom, po nauku sv. cerkve veljavnim, pečat neveljavnosti pritisniti, ako so sklenjeni bili s kakim zadržkom, ki ga cerkev ne pripoznava. Zatoraj je bil 4. sept. l. 1783. ukaz izdan, da morajo škofi, ako kdo „rahle vesti“ prosi za oproščenje cerkvenega zadržka, za ktere ga vlada ne mara, „vsakokrat, ne da bi smeli prosivca odpraviti“, oproščenje dati; fajmeštri so pa bili pod težko kaznijo prisiljeni, take zakonske poročati. — Še celó spovednikom je vlada ukazala, da imajo in foro interno le na državne, ne pa na cerkvene zadržke ozir jemati!!! (Dr. Buss ibid. pag. 270). Po tem takem ni dvomiti, da je bilo brez števila neveljavnih zakonov v Avstrii sklenjenih, ker po takem vladinem ravnanju marsikdo, tudi duhovnikov viših in nižjih, še vedel ni za cerkvene zadržke. — Rodovina cesarska je že dolgo pred l. 1848 skušala temu npravnemu razdevanju v okom priti ter s škofi se pogoditi. Med tem, ko so poveršni, vladi brez ozira vdani profesorji pravdoslovja svojim učencem možgane mešali z naukom, da nima cerkev oblasti staviti pogodb, veljavnost zakona zadevajočih, so avstrijski vladarji, ako je zakonom v cesarski rodovini nasprotoval kak cerkveni zadržek, v Rimu si prosili odpusti, da se je zakon veljavno skleniti zamogel. (Kučer Eher. I. p. 115). — Papež Gregor XVI imenoval je naravnoč avstr. zakonsko pravo razkolniško (šizmatičsko).*) Zdaj je začela bečka vlada sama vsled znanih Kolinskih dogodkov, ko je bila pravica kat. cerkve proti nasilstvu tako sijajno zmagala, resno izpraševati svojo vest, ter je poslala škofa Lonovicza v Rim, da se cerkvene razmere poravnajo. Ali isti papež Gregor XVI niso hotli v dogovor poprej se spustiti, dokler se vlada očitno ne odpove samovoljnemu načelom, ki so ves red med državo in sv. cerkvijo mešale. V ta namen se je bil vstanovil v Beču odbor derž. svetovalstva; toda medli duh onega časa in posebno še dervena burokratija je zopet vse zadušila. Cesar Franc je na smertni postelji še priporočil poravnati, kar se je bilo v cerkvenopravnih razmerah zamotalo, in v svojem zadnjem trenutku je odločil, da se imajo vse pravde zastran ločitve zakonskih pred razsodbo škofom v prevdarek izročiti. (Dr. Buss l. c.) — Preskočivši mnogo mnogo družih žalostnih dogodkov izvirajočih iz poteptane cerkvene oblasti in zane-marjenih zakonskih postav cerkvenih, omenjamo le še apost. pisma do avstr. škofov od 17. sušca 1856, v kte-

tigung nicht eingebüsst.“ Dr. Buss. österr. Umbau I. 337. Tako govori svetni, pa se vé da tudi v cerkvenem pravu znajden pravdnik!

*) Gesunde Wissenschaft zeigt, dass der Staat nicht alle Rechte schafft, wohl aber alle anzuerkennen und zu gewährleisten hat. Diese gesunde Lehre ist in der von dem Absolutismus des Staates seit langer Zeit beherrschten und unterjochten Schule und Ueberzeugung der Nation untergegangen.“ Dr. Buss, ibid. Iz tega duševnega potopa se še zdaj avstr. burokratija obče izkopala ni. Žalostna nam majka! Pis.

*) Neki bogoslovski profesor je bil za Gregorja XVI potoval v Rim in je tamo, se vé da, prosil pri papežu za avdijencijo. Papež ga vprašajo, od kod in kdo da je. On: Ego sum Austriacus et professor juris canonici in Lyceo N. N. — Sv. Oče odgovorijo smehljaje: „Sed in Austria non datur jus canonicum!“ —

rem so sv. Oče papež Pij IX po sklenjeni pogodbi z Avstrijo oproščenje dali za vse neveljavne zakone, ki so bili po prejšnji praksi avstrijski sklenjeni s cerkvenimi zadržki brez odpusti, ali katerim so škofi na vladino povelje, toda ne po pravici, odpust dali, ako so le sicer ti zakoni sklenjeni bili po načinu od sv. cerkve v Trid. zboru predpisanem in jim ni naproti kak drugi zadržek, ki zakon vničuje. Sv. Oče pišejo med drugim — in to že moramo posebno omeniti, da g. dr. spozna, kako poveršno on o teh rečeh piše — sv. Oče med drugim pišejo: „Ker se je v preteklih časih v posebnih okoliščinah onega cesarstva in vsled postav vsem dobro znanih zgodilo, da so zakoni pri vseskoznem zanemarjanju nekterih cerkvenih zadržkov, brez apost. oproščevanja posebno v nekterih škofijah se sklepali, kateri so pa ravno zato neveljavni: zatoraj smo pri svoji duhovski in očetovski skerbi za blagor vseh vernikov sklenili, temu zlegu s primernim zdravilom v okom priti. Torej podajemo s tem pismom vsem posameznim škofom oblast, da smete one zakone, ki so z zadržkom — —, pa brez oproščenja apost. sklenjeni, v njih prvem začetku (in radice) popraviti.“ (Dr. Loberschiner — prakt. Anleit. in Eheangel. p. 330).

Iz vsega tega naj g. dr. Sernec posname, ali je bilo zares tako ljubeznjivo in vse v lepem miru v oni dobi, ko je cerkev kot sužnja tudi v zakonskih zadevah državi morala služiti. Upamo, da se je prepričal, da prav za prav le on „ni slišal o zakonih, ktere bi cerkev spoznala za neveljavne, država pa za veljavne!“ — Vsemu temu neredu je bil konec storil konkordat, ki je dal obema oblastima, cerkveni in državni, kar jima po pravici gre. Pa burokratija, v jožefinskem duhu odgojena, ni mogla terpeti svobode cerkvene, in ljudje, ki ne cerkve in ne cerkvenega prava ne poznajo, vedno kričé zoper konkordat, želeči katoliški cerkvi prejšnjega jarma in starih okovov, med tem ko vsem drugim društvom in deželam zahtevajo samouprave in svobode, in se ravna po geslu: „naprej!“ — (Konec nasl.)

Popotne pisma iz Napolitanskega.

(Drugo pismo.)

Dragi moj striček.

Vsled mojega včerajšnjega pisma boste gotovo večkrat mislili na Neapel in na kraje, ktere sem še kaj obiskal, pa ktere imenitnosti da sem vidil. — Ali popred ko vas peljem v krasni Sorent, pa na historično tako slovite razvaline pompejske, vam še moram povedati, kje da v Neapelnu prebivam itd.

Ko smo na neapolitanski postaji vlak zapustivši na postajni terg prišli, nam je bilo kar le oglušeti, kajti tam postaja na stotine fiakarjev pa popotnikov pričakovaje, ki vsi po tukajšni silno vrišeči navadi dohodnikom svoje voze ponujajo. Ne le samo kočijaži na svojih visokih kočijskih sedežih vam hvalisajo naglost in varnost svojih konjičev in mehkočo kočijnih sedežev, temuč vsak fiakar še ima posebnega človeka, ki z neko nepopisljivo nadležnostjo za popotniki postopa in jih vabi na njegovega fiakarja voz se vvesti. — Če človek le koliko kaj postoji, se še morebiti celo z enim ali drugim tih snubačev pogajati začne, je že obdan od dvajset, trideset takih sitnežev, ki s takim hrušem drug drugega voz, gostivnico itd. grajajo, pa svojo „vetturo“ ali priliko hvalijo, da človek svoje lastne besede ni kos slišati. — Kdor te ljudi v Neapelnu prvokrat hrušati sliši, se boji, da se bodo berž ko berž začeli z noži klati, in vendar se potem prepriča, da imajo tudi mirni ljudje tukaj tako navado. — Ko to vse vidim, rečem svojemu naj bližnjšemu tovaršu: „Ako so ti ljube tvoje ušesa,

pa drag tvoj denar, ki ga v žepu imaš, vsediva se berž tukaj-le v prvo kočijo, da se tej derhali odtergava. — Zakličeva na glas besedo „hapaks“ in se odpeljava. Tukaj si boste gotovo mislili, šembraj, kaj ti li neki pomeni ta beseda „hapaks?“ — Tudi to vam bodem za kratek čas povedal. — Na železnični postaji „Čeprano“ se nam je bil pridružil neapolitanski duhovnik, ki je popred že 14 lét bil profesor na neki bogoslovski liceji, in tega se je berž lotil mlad nemški dohtar iz naše družbe. Pričkatni sta se bila začela, kako da se mora gerški tekst Joannes c. l. v. 9. prestavljati, ali „veniens in hunc mundum,“ ali „venientem in hunc mundum.“ — Vsaki je svoje terdil, in ker nemški dohtar laškega profesorja le vendar ni premagati mogel, si je hotel iz zadrege pomagati, rekši, da to je *ἀπαξ λεγόμενον*, misleč, da tih izrazov Lahi ne poznajo. Ker mu pa tudi tako ni steklo, smo se začeli vsi skupaj z omenjenim dohtarjem vred smejati. — Pozneje smo pa premišljevali, kako besedo bi si izvolili, s katero bi se sklicovali, ako bi se v gnječi ljudstva razgubili, kar enemu na misel pride: „hapaks“ naj bo naša beseda! Da smo predlog vsi radostni sprejeli, si lahko mislite. Ko drugi najni tovarši besedo „hapaks“ zaslišijo, in vidijo, da se midva pa omenjeni laški profesor že v mesto peljamo, so tudi oni priročne voze zasedli in v kakih petih minutah smo že bili vsi skupaj zbrani pred Čehveberjevo gostivnico in kavarno, kjer je „Molo.“ Prelepo razsvitljene ulice, skoz ktere smo se peljali, z visokimi lepimi hišami, pa verlim tlakom so se berž meni kaj dobro prikupile. Čehveberjevi so sicer prav prijazni ljudje iz Švicarskega, pa prenočišča nam zavoljo pomanjkanja prostora vendar le niso mogli dati, ali napotili so nas v drugo njihovi ravno nasprotno laško gostivnico „Al Globo“, s katero smo bili tudi prav prav zadovoljni.

Ko smo si bili reči po sobah v red spravili, je že bilo precej pozno v noči, toraj smo sloviti sprehod po tako imenovani „Riviera di Chiaja“, ki smo ga bili na ta večer odločili, na drugi dan odložili, in smo se rajši v krasno razsvitljeno, jako prostorno in lepo obedno dvorano podali. — Pa našli smo tukaj vse okna in vrata odperte, toraj rečem, najpopred vrata pa okna pozapreti; — pa laški duhovnik, ki je z nami prenočeval, in točar nam prigovarjata, da naj se zračnega vleka nikar ne bojimo, kajti tukaj nobenemu nič ne škoduje. Da sta resnico govorila, smo se res berž vsi prepričali. —

Med večerjo smo se pomenili, da se hočemo drugi dan na vse zgodaj peljati s prvim vlakom do mesta Torre dell' Annunziata, tam pa počakati drugega vlaka, ki za prvim črez eno uro priderdrá, med tem nekoliko mesto ogledati in se potem po železnici do mesta Castellamare (Kastelamare) peljati. Ta načert se nam je tem bolj dopadel, ker smo tako priložnost imeli, svojega laškega duhovna tovarša, ki se je s prvim vlakom skoz Torre dell' Annunziata do Salerna peljal, nekoliko spremiti, kajti zavoljo svojega, pri Lahih nenavadnega mirnega obnašanja, vselej premišljenega govorjenja, in dobrih svetov, ki nam jih je dajal zastran našega popotovanja po Neapolitanskem, se nam je bil vsem prav priljubil. — Bog mu daj srečno pot, kajti tudi on se misli v nekterih dneh z drugimi iz njihovih samostanov s silo pregnanimi menihi kot misijonar podati v sv. deželo, in druge izhodnje kraje.

Drugi dan smo vozovlak zasedli, in smo se berž prepričali, da smo v družbi ljudi, ki tudi nemško razumejo. Peljal se je namreč z ravno tistim vlakom tergovcem, ki zdaj sicer v Neapelnu prebiva, ki je pa v Terstu doma. Radoveden nas je popraševal, kako se že v Avstriji godi. V Torre dell' Annunziata z omenjenim tergovcem nekoliko postojimo na kolodvoru tik ob morskem brežju, ter se radujemo nad velikanskim pogledom

čez široko šumeče morje, čez Neapel, čez goro Vezuv itd. Med tem pa mi je bila smodka vgasnila, ki mi jo je bil neki gospod na vozu ponudil. Pridružil pa se nam je bil prav umazan in razcapan mož, ki je z našim trgovcem govoril. — Ker sem mislil, da je našega trgovca „facchino“ ali težak, sem mu mislil svojo smodko ponuditi, pa ko trgovec moj namen zapazi, mi hitro po nemško pové, da naj tega nikar ne storim, kajti ta mož je silno bogat neapolitanski trgovec. Skoraj se mi je studiti začelo do bogatina, ki si še toliko ne privoščí, da bi dostojno oblečen hodil. Tedaj smo zapustili kolodvor in smo se v mesto podali. Mesto nima nič kaj posebno imenitnega, veselilo nas je pa, da smo v cerkvi pri sv. maši kaj veliko ljudi našli. — K postaji nazaj prišedšim so se nam razni fakini ponujali; eden nam je hotel prinesiti pive, drugi kave, tretji nam je hotel škornje čediti itd. — Večkrat sem slišal, da so ljudje te baže tukaj silno nepošteni, ko sem pa dal nekemu fakinu 2 papirnate liri, da naj ji gre prav hitro za drobiž zamenjat, je v kakih 3 minutih bil že zopet pri meni, in mi je bil vse pošteno opravil. — Povsod se tedaj najdejo pošteni ljudje. — Od tod smo se zopet po železnici peljali do mesta Kastelamare. — Friderik II, nemški cesar, je zidal to mesto. Prav lepe hiše, lep tlak, snažne ulice, po ulicah krasne cvetlične vertice smo tukaj našli, reči, ki se po laških mestih razun Neapolitanskega skoraj povsod pogrešajo. Mesto šteje 25.000 duš, in ima še precej vterjen vojni pristan, pa terdnjavske oklepe in nasipe, ki jih je bil Karol Anžu dal napraviti. Starinarji mislijo, da Kastelamare stoji na kraju, kjer je stalo nekdanje mesto Stabije, ki ga je bil Vezuv s Pompejem vred zasul. Kralja Karol III in Ferdinand I sta dala tukaj na svoje stroške pod zemljo starinarskih reči iskati, in resnično so bili tudi našli tako imenovani „tempio del Genio di Stabie (tempio del Dzenio di Stabije), dva darilnika, casa del Genio (kaza del Dzenio) potem hišo, v kateri so se prodajali maliki nečistosti, pa Villa del Satiro, ktere vertič je bil od pridvora obdan; njegova streha je slonela na 200 krasnih jako umetno izdelanih stolpih. —

V Kastelamari železnica neha, torej nas je zopet obsula cela množica ponujavcev vozov, pa oslov. Akoravno se z nikomur še meniti nismo hotli, ker smo se v gostivnici hotli zastran tega pogovoriti, so se vendar trije vozovi za nami v mesto peljali, katerih lastniki so se vedno drug nad drugim derli, rekoč: „Io sono preso;“ pa non è vero; me hanno prima preso! (Jest sem najet; in pa: ni res! mene so bili že popred najeli itd.) V gostilnici smo bili res prav dobro priliko do Sorenta in od Sorenta nazaj do Pompeja, in sicer prav dober kup najeli. — Po zajuterku se berž naprej odpeljamo, vedno ob desni tik morja in ob levi tik visokega brega, v kterege skale je lepa cesta — po nekoliko vsekana. Ne vem, če je še kje na svetu kaka cesta, po kateri bi bila vožnja tako lepa, pa tako zanimiva. Za to cesto stoji menda v sredi pota med Kastelamare pa Sorentom „Meta“, prav lepa cerkev, z obilnim marmorjem okinčana, in pred cerkvijo raztegujejo svoje mogočne veje starodavne oljke, pod katerimi je, kakor ljudje pripovedujejo, že trojanski vitez Odiseus (Odisej) počival, ko ga je peljala Leukoteja (morska boginja) na breg gostoljubnih Feakov (Odiseja V). Ptuj bogata gospoda, posebno pa Angleži, če tudi se jim čudeži in dogodbe sv. pisma smešne dozdevajo, vse to na tanko verujejo, in tako je le redek dan aprila ali pa maja, da bi popotnik pod temi oljkami ne našel kakega prenasitenega prenapetneža zdihovati, dreves risati, ali pa kako pero kakor drago svetinjo v svoje spominske bukve spravljati.

Mihec Magoné.

(Dalje.)

Poglavje IV.

Magonče opravi spoved in prične zakramente prejemati.

Magon je tisti dan v to obračal, da se je pripravljaj in vest spraševal; pa tako je zaželel poravnati svoje vestne reči, da že tisti večer mu ni dalo iti k počitku, dokler se ni spovedal. Rekel je: Gospod me je dolgo čakal, to je gotovo; negotovo pa je, če me bo še čakal do jutri, ali ne. Ako se tedaj ta večer zamerim spovedati, ne smem več dalje odlašati, in pa čas je že, da slovo dam hudobnemu duhu. (Večkrat je tovaršem pravil, kako se mu je takrat godilo.) Opravil je spoved ves skesan in pretresen; večkrat med spovedovanjem je mogel prejenjati, ker solze so ga premagale. Ko je vse opravil in preden je šel od spovednika, mu je rekel: Ali mislite, da so mi vsi moji grehi odpušeni? Ako bi to noč umerl, ali bi bil zveličan?

— Le pojdi v miru, je dobil odgovor. Gospod, ki te je v velikem usmiljenji dosedaj čakal, da si dobil čas opraviti dobro spoved, ti je gotovo vse grehe odpustil; in ako te po svojih prečešenih sklepah to noč pokliče v večnost, zveličan boš.

— Ves ginjen je pristavil: Oh, kako sem jaz vendar srečen! Na novo so se mu solze vlile, in šel je k počitku. Bila pa je ta noč zanj polna burje in viharjev. Pravil je pozneje nekterim svojih prijateljev, kakošne misli in občutki so mu tisti čas dušo spreletavali.

Težko je popisati občutke, ki so se snovali po majem ubogem sercu tisto noč, je večkrat rekel. Skorej celo noč nisem zatisnil očesa. Bil sem nekoliko časa v omotici, in precej se mi je dozdevalo, da vidim pekel odpert, poln hudobnih duhov. Hitro odbivam to černo domišljijo s spominom, da so mi bili vsi moji grehi odpušeni, in tisti hip se mi je zdelo, da vidim silno trumo angelov, ki so mi pokazali nebesa, in rekli so mi: Lej, koliko velika blaženost ti je prihranjena, ako boš stanovit v svojih sklepah! Že okoli polnoči sem bil tako sladko zadovoljin in vesel v raznih gibljejih in občutkih, da mi je bilo treba serce malo ohladiti, torej vstanem, poklekнем, in ponavljam te-le besede: „Oh, kako vendar nesrečni so, kateri v greh padejo; — pa koliko še le bolj nesrečni so tisti, ki živé v grehu! Mislím, ako bi oni tudi le en sam trenutek poskusili velike sladkosti, ki jih vživa tisti, ki je v milosti Božji, vsi bi se šli spovedat, da bi utolažili jezo Božjo, povernili mir svoji pekoči vesti, in pridobili sercu sladki pokoj. O greh, greh! kako strašna šiba si tistim, ki te spusté v serce! Moj Bog, nikoli več te v prihodnje ne bom razžalil; pač ljubil te bom z vsimi močmi svoje duše; in ako bi se vendar k svoji nesreči v čem malem zagrešil, precej pojdem k spovedi.“

Tako je naš Magonče razodeval kesanje zavoljo tega, da je poprej Boga žalil, in pa obetal, da se bo ohranil stanovitnega v njegovi sveti službi. V resnici je od takrat pričel pogosto k spovedi in sv. Obhajilu hoditi. To bogoljubno opravilo mu je bilo poprej britko, odsihmal pa mu je bila v tem velika sladkost in veselje...

(Dalje nasl.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. — Posnetek iz pastirskega lista mil. škofa ljubljanskega zastran novih postav. (Konec.)
A. Poduk za čast. duhovstvo v oziru na postavo od 25. majnika itd.

Zakon je že po natori duhovna naprava; že neje-verniki so ga za tako napravo spoznali. S prihodom Kristusovim in s postavljenjem sv. cerkve je natorno-duhovna naprava zakona postala zakrament. Spričano je nadalje, da zakon keršenega človeka se more le samo kakor zakrament misliti. Torej sklepanje in obstoj zakona pri udih sv. cerkve gre pod postavodajno in sodnijsko oblast sv. cerkve. Ona po svojem poslanji ima oblast za svoje otroke ločivne in prepovedovavne zadržke staviti in v zakonskih prepirih razsojevati. To pravico si je cerkev tudi slovesno zaterdila (Con. Trid. Sess. 24. de Sacr. matr. can. 3. 4. 12.) in v Avstriji jo je do ces. patentu 1783 vživala brez zadržka. Ta patent je odpravljajal sodnijo kat. cerkve, in na stališu njegovem je vravnan državljanski zakonik zastran zakona od leta 1811.

To nasprotje med državnim zakonskim postavodajstvom in cerkvenimi katoliškimi postavami je bilo huda rana, zaceljena še le s ces. patentom 8. okt. 1856, ko je bila po pogodbi z rimskim Sedežem 18. avg. 1855 cerkvena sodnija zastran zakona zopet postavljena.

Postava od 25. maj. 1868 pa cerkveno sodnistvo zastran zakona zopet odpravlja, in hoče, da naj za katoličane v oziru na zakon zopet velja 2. poglavje državnega zakonika od 1. jun. 1811 in druge naredbe, ki so bile k temu pozneje dane, kolikor so veljale ob času, ko je 8. oktobra 1856 konkordat v veljavo stopil. Člen III te postave sodnistvo v zakonskih rečeh katoličanov edino in samo posvetnim sodnijam izročuje, ktere so bile pred 1. jan. 1867 k temu poklicane. Člen II tudi katoličanom pravico daje, svoj zakon po posvetni gosposki oklicati dati, in slovesno privoljenje v zakon pred to gosposko izreči, ako bi duhovni pastir to odrekel zavoljo kacega zadržka, ki ga država noče priznati.

Tako se je obnovilo nasprotje med cerkvenim in državnim postavodajstvom. Cerkev pa se svojemu sodnistvu v zakonskih rečeh ne more odreči, naj država po zunanjem (pro foro civili) njeno veljavo spozná ali ne. Sej tudi še v državnih temeljnih postavah ji je samosvojna vredba njenih zadév zagotovljena.

Cerkvene postave zastran zakona so zbrane v „Poduku za duhovske sodnije avstr. ces. v oziru na zakonske reči (Anweisung für d. geistl. Ger. des Kaiserth. Oesterr. in Betr. der Ehesachen).“ Viši patent 8. okt. 1856 je ta poduk razglasil tudi za državno postavu. Kolikor je to državna postava, jo je zamoglo državno postavodajstvo odpraviti; ker je pa tudi cerkvena postava, torej njena moč za cerkveno polje (pro foro eccl.) ostane, in duhovnu se je po tem „poduku“ ravnati, vender v oziru na posvetno gosposko ne pomaga več se nanj sklicovati. Tudi zakonski patent od 8. okt. 1856 je po novi zakon. postavi odpravljen s pridavkom vred: „Postava o zakonih katoličanov v avstr. cesarstvu (Gesetz über die Ehe der Kath. im Kaiserth. Oesterreich)“, in pri sklepanji zakonov torej ne pomaga več na nji sklicovati se.

B. Oziroma na razložene splošnje načela, — dogodka, in na novo zak. postavu, zdaj nasledvajo ravnila čast. duhovstvu za znotranjo in zunanjo cerkveno delavnost. Vse naredbe so povzete v 55 paragrafov, iz katerih naj glavnosti po verhu posnamemo.

Cerkveno zakonsko postavodajstvo ostane v svoji moči, če tudi je državljanska postava spremembe napravila.

Zaroke katoličane ravno tako v vesti vežejo. — Odveze od cerkvenih zakonskih zadržkov je prositi pri cerkvenih višjih. Verniki so zavezani pod smertnim grehom spolnovati zapovedi, ki jih je cerkev dala zastran zakona, in ako jih zanemarijo, ne smejo po cerkveno poročeni biti. — V resnični smertni nevarnosti so du-

hovni pastirji pooblasteni od vsih treh oklicov oprostiti; morajo pa zaročenci priseči, da jim noben cerkveni zadržek ni znan. Da dosežejo državljanske pravice za zakon, naj se poroči še le potlej, ko je doseženo tudi oprostenje oklicov od deželske gosposke. V poročevanske bukve se zapiše, da je bila prisega opravljena pred duhovnom, in pridene se deželske gosposke oproščenje od oklicov.

Zakoni, po cerkvenih postavah sklenjeni, so pro foro eccl. veljavni in neločljivi, ako bi jim bil tudi državljansk zadržek nasproti, taki zakonski se ne smejo na novo poročevati.

Cerkvene sodnije v zakonskih rečeh ostanejo v veljavi kakor do sedaj, in verniki se morajo tudi zanaprej do njih obračati v zakonskih rečeh. — Nasledke svojega prizadevanja pri spravljani zakonskih razpornikov ima duhovni pastir naznanjati knežje-škofijski, in ne posvetni sodni, kteri, ako se tirja, naj le naznani, da je svojo dolžnost spolnil, nasledke pa škofijski sodni sporočil. — Ako bi bila sperta zakonska ločenje že doseгла pri deželski sodni, naj jima duhovni pastir napové, da morata tega tudi pri duhovni sodni prositi in se razsodbi podvreči. — Kdor se pri vsem podučevanju stanovito in določno brani zadevne dolžnosti spolniti, ne more na spovedi odvezan biti.

Ako deželska sodnija poterdi smert enega zakonskih (n. pr. v kaki tuji deželi), ali pa kak zakon za neveljaven razsodi, in drugi zakonski hoče v nov zakon stopiti, ima duhovni pastir to reč pred cerkveno sodnijo spraviti in nadaljnih odkazov pričakovati.

Civilni ali posvetni zakon je po določilih trienškega zbora (Sess. 24. c. 1. de Ref. matr.) sam po sebi neveljaven, ako bi tudi nobenega družega cerkvenega zadržka ne bilo, zato ker ni sklenjen pred zadevnim dušnim pastirjem. — Enako so neveljavni mešani zakoni, ki so sklenjeni pred nekatoliškim dušnim pastirjem in dvema pričama, ne pa pred zadevnim katoliškim fajmoštrom. (Sicer gl. knez. škof. pisanje 4. nov. 1858 stran 46). — Veljaven pa je taki zakon po tistih deželah, kodar zadevni ukaz trienškega zbora ni bil oklican, ali kjer je posebno apostoljsko pregledanje (indult, kakor na Ogerskem).

Kteri v civilnem ali posvetnem zakonu živé, so imeti kakor očitni grešniki. Njih greh je toliko večí, ker s tem cerkvene postave zaničujejo in cerkveni srenji veliko pohujšanje dajejo. Taki se zamorejo odvezati le takrat, ako pregrešno zavezo raztergajo, ali pa se dajo veljavno poročiti, če kak zadržek ni na potu. — Ker posvetni zakon ni veljaven zakon, se taka poroka ne sme blagoslavljati; tudi ni dopušeno, kakor si bodi, sv. maše z njo strinjati. Enako se žene po porodu, ki so v posvetnem zakonu, ne smejo vpeljevati, s tako ženo je delati kakor z nezakonskimi poročnicami (škof. obrednik str. 216). — Tudi za botre pri sv. kerstu in pri sv. birmi se taki ne smejo dopustiti. Po cerkveno pa se smejo le takrat pokopati, ako so skesani umerli. Da se po zunanje smejo spoznati za take, ki so s cerkvijo spravljani, ter se po cerkveno pokopati, je po okolišinah potrebno, da tudi pred pričami svoje skesanje razode-nejo ter dano pohujšanje po zmožnosti popravijo. Ako je gotovo, da so taki pred smertjo obžalovali svoje pohujšanje ter cerkveni pokop dosežejo in ko bi ljudstvo tega ne vedilo ter bi imelo pohujšanje vstati, mora dušni pastir z lece, ali pa o pokopu ljudstvu naznaniti umerlega kesanje. — Kadar se takim, ki so živeli v civilnem zakonu, cerkveni pokop odreče, naj je sicer terpéti, da se na pokopališu pokopljejo, toda noben duhoven ne sme merliča spremiti, nobeno cerkveno opravilo se ne opravljati, in pod nikakoršno pretvezo ne sv. maše brati.

Tudi pevstvo, cerkveni služabniki in strežniki ne smejo pomagati, enako se ne sme zvoniti. —

Ako sta on in ona iz civilnega zakona pripravljena s cerkvijo spraviti se, ali pa po okolišinah veljavni zakon skleniti, razodeneta svojo željo pri dušnem pastirju. Le-tá, ako ni smertna nevarnost, to reč naznani cerkvenim vikšim v razsodbo. —

Ker so poročevanske bukve le za veljavne zakone priče, posvetni zakon pa ni cerkveno veljaven, torej zadevni dušni pastir sklenjenega civilnega zakona ne sme zapisati v poročevanske bukve, ampak v posebno spominsko knjigo, ki je edino za to odmenjena. Na predelek „duhoven poročevalec“ naj se postavi ničla (0). Zadevno gosposkino pismo se hrani v duhovniški bukvarnici v opravnem zapisniku. To opombnico naj še le takrat napravi, ako se prvi taki primerljivi naključji, in pa le majhno, ker upam, da v moji škofiji se bo civilni zakon silo redko nameril, ako se že katerikrat bode. Ta opombnica ima namen, da si take zveze dušni pastir v svesti ohrani, ter z vso močjo na to dela, da se ali v cerkveno-veljavne zakone spremené, ali pa razrešijo, ko bi uno ne bilo mogoče. Spricalo o sklenjenem civilnem zakonu daje le posvetna gosposka.

Ako se posvetni zakon pozneje v cerkveno-veljavnega spremeni, se to v opombnici zaznamnja z zaverjenjem na zadevni list (Fol...) v kerstnih bukvah, kamor se je zdaj poroka zapisala. — Tudi v kerstnih in mertvaških bukvah se mora zaznamnjati okolišina posvetnega zakona, ker ta reč ima deleč segajoče nasledke. Posvetni zakon napravi nepošteno svakovstvo in je kasneje zadržek za kako ženitovanje enega dela s kervno rodovino družega v prvi in drugi stopnji. Pri zapisovanju otroka iz posvetnega zakona se predelka „zakonsk“, „nezakonsk“ pustita prazna, in v predelku „opomba“ se postavi, da starši tega otroka so po „opombnici“ na listu... ali po spricalu... gosposke dne... sklenili posvetni zakon. V kerstnem listu tega otroka se brez omena zakonsk ali nezakonsk pristavi, da je sin (hči) posvetnega zakona staršev. Ako je otrok nezakonsk in nasledva posvetni zakon ter hoče posvetna gosposka, da naj se otrok pozakoni ali legitimuje (za zakonskega naznani), se v kerstni knjigi pristavi, da to pozakonilo velja le samo za zunanjsvo ali posvetne zadeve (pro foro civili). K takemu opravičevanju dušni pastir ne sme nič prizadjeti, temuč staršem povedati, da njih zakon takó ni veljaven, torej ne sme pomoči skazovati. Dalje nasledva še nekaj določil v enakem, in zlasti tudi v oziru na mertve iz civilnega zakona, poslednjič opominovanje do čast. duhovstva, da naj pri taci rečeh dela z naj večji previdnostjo, opravilo pa urno oskerbljujejo. Zlasti imajo tudi vernike učiti, da v oziru na zaroke, zakon in skupno življenje ima cerkev govoriti; ako bi n. pr. posvetna gosposka zakonskim tudi razsodila, da se smeta začasno ločiti, jima je to pod grehom prepovedano, dokler cerkvena sodba ne dovoli. Posvetna razsodba nima druge moči kakor le samo za njune časne ali posvetne reči in zadeve, ne pa za vest... Vediti je pri ženitninah, da cerkveni zadržki prav pogosto s posvetnimi skupaj zadevajo, da torej svojega namena ne bodo lahko dosegli, in naj nikar v to nespremišljeno ne tiše... Starši in drugi bližnji naj pri ženitninskih zadregah duhovnemu pastirju na pomoč bodo, da se prav rešijo... V dvomih in težavnih primerljivejših naj se dušni pastir oberne do svojih višjih, katerim naj reč na tanko razloži. — O teh rečeh bodo duhovni dobili še bolj natančen nauk.

— „Večni mesec za žive in mertve“ smo bili undan omenili. V priporočilo te knjižice naj rečemo, da vsaka boljši podobica, s katero hočeš koga razveseliti, te bo stala toliko ali pa več kakor ta knjižica,

ki velja 10 sold. (pri Gerberji) in je pripravna za vsakotere darove. Na prav majhnem prostorčku ima za vsak dan v mescu čuda veliko tvarine, časa pa se le kake minute potrebuje, da se vsakdanji oddelik prebere. Na koncu 31 dni je življenje sv. Alojzija ob kratkem. Prijazne za darila dela bukvice prav lepi zavitek, pozlačeno pisanje na malanem popirji. Za stran rabe naj pridenemo tukaj še vvod v to majčkeno delce, ki ima zdaj že tretji natis; taki-le je:

Ta Večni mesec bi zamogel živim in mertvim prav veliko dobrega storiti, ako bi ga tako obravnavali, kakor je odmenjen. Dober je za gospodarje: vsaki večer naj se deržini naloga bere za drugi dan; — za gospodinje, ki učence v stanovanji imajo, ravno tako; — za posamezne ljudi, ki nimajo časa veliko brati, pa vendar želé kaj dobrega slišati in v čednosti rasti, postavimo za keršenice in sploh za posle; — za šole: vsaki dan se učencem naloga posebej bere in razlaga, to bo malo časa vzelo, pa silno veliko k čednosti pomoglo, zlasti ako otročiči bukvice imajo, da bodo tudi domačim večni mesec razlagali; — za nedeljske šole in otroče spraševanja: dá se jim v nedeljo naloga za celi teden; in je bukvic dosti 31krat, potem pa nič ne škodva, ampak pomaga, če se ponavlja; — za božičnice, novoletnice in sploh darila: slehernega obdarovanca bodo razveselile; utegnile bi se tudi pri Šmarnicah porabiti, kjer žéle berhke in kratke napraviti: privzame se k pričujočemu vsakdanjemu nauku kako malo daljši premišljevanje, molitev Marije Device in vsakdanje litanije M. D. lavretanske. Še posebno pripravne so pa za domače in otroške Šmarnice. — Kjer se šolam ali družinam večni mesec razlaga, je treba, da se naloga po prebranji izpraša, če si jo je vsakdo v spominu ohranil, ker brez tega veliko koristi zgubi. —

Konkordat, Cerkev, Šola, — ta knjižica, posebno koristna sedaj, ko se obravnavajo cerkveno-državne vprašanja, se še dobiva.

— Poslednje dogodbe na vzhodu zopet pričajo, da se našim ločenim bratom olika še močno pogreša. Kakorkoli kdo premišluje, če je le odkritoserčen, mora poslednjič na to priti, da čisti studenec prave vede in izobrazbe teče le v katoliški cerkvi, le ona sama je ves svet olikala, kolikor ga ni v divjaštvu, če so jo tudi pozneje mnogi brezserčni otroci zapustili. Ona je napravila visoke šole in učiliša, v ktere so se pozneje tuji vsilovali in jih v posest jemali. Najberže pride čas, ko bo cerkev Ameriko že olikala, da jo bodo preganjali tudi iz ondotnih neštevilnih kolegij, učiliš, višjih in nižjih šol, ki jih sedaj dela; zakaj cerkev še zmiraj terpi s svojim božjim začetnikom, in terpela bo do konca sveta. Vendar je pa le ona sama prava učenica svetá bila, je, in bo. — Hotli smo pa le reči, da molimo tudi za svoje razkolne brate na Jutrovem, in v tá namen smo zopet dobili veliko podobice za bratovšino sv. Cirila in Metoda, ter naj pošlje po nje, kdor jih želi. —

Šolsko. „Sporočilo“ očitne glavne šole v Černomlji ima spredej spis, ki odgovarja na ugovora: Sej se v šoli otroci nič ne naučé, in pa: Več šol, slabéji otroci. Otrók je bilo v vsakdanji šoli 415, v nedeljski 199, tedaj vsih 614. Učili so se otroci tudi vinstva, sadstva, svilstva, petja. Križanija nemškega reda na notranjem Avstrijskem je prepustila glavni šoli sadni vert s 125 štirjaškimi sežnji prostora.

— (Jirsikova dogmatika.) V poslednji veliki matični seji se je bil en glas sprožil zoper Jirsikovo dogmatiko, ki jo Matica namerja izdati, da bi utegnila v prid naučnega slovarja Matica to delo opustiti (in mo-

rebiti tudi izdavanje koledarja.) To odbijanje je prav čudno. Ali dogmatika ne služi v oliko našega naroda? Ménimo, da v naj prvem oziru bolj kot vsaka druga knjiga. Ali bi ne bilo z njo narodu vstreženo? Gotovo bolj kot z marsiktero drugo knjigo. Res ne vemo, zakaj bi se morale verske znanstvene knjige ločiti iz tičnega delokroga! Zavrača se na Hermagorovo društvo, da naj bi raji ono dogmatiko dalo na svitlo. Menimo pa, da ravno od Hermagorove družbe se ima tudi Matica kaj učiti. Uno društvo ima namreč prav za prav cerkveni namen in je celo z odpustki iz Rima obdarovano, vendar tudi drugačne knjige na svitlo daje ljudstvu za poduk; zakaj tedaj bi tudi Matica včasih kaj cerkvenega ne dala, kar sega v nekoliko višji izobrazo? —

Iz Tersta. Mil. škof bodo delili sveto birmo po teh-le krajih — mesca vel. serpana: 23. dan v Loki; 25. v Buzetu, ondi tudi za Roč in Račice; 26. na Humu, ondi tudi za Draguč in Grimaldo; 27. v Sovinjaku, tudi za Verh; — mesca kimovca: 6. dan v Dolini, tudi za Boljunec, Boršt in Ricmane; 8. v Ospem, tudi za Antinijano in Plavije. — Napovedane so zbirke po škofii za Arabe severne Afrike zlasti na Algirskem, ki so že dve leti terpéli lakoto, kužljivo bolezen in druge stiske, kakor sušo, nadlego od kobilic, ter jih je v šest mescih nad 100.000 žalosten konec storilo. Algirski škof nad 1000 sirót vsak dan nasitujejo z živežem, pa tudi v keršanstvu dajejo podučevati, ktero bi utegnili narod še pogina rešiti, ako se ga primejo. — V škofijskem listu mesca mal. serp. je kratek poduk do čast. duhovstva gledé na nove postave in priporočeno je poslednjič, da naj v vsih pritežnih primérlejših, zlasti v zakonskih rečéh, išejo pojasnila pri vis. čast. škofijstvu ter naj pošljejo v enacih naključjih zadevne pisma.

V Ljutomeru je bilo okoli 7000 ljudi; vse med našimi ljudmi v naj lepšem redu. Dr. Razlag, pervosednik, je izvrstno opravljal. Sklepi vsi enoglasno sprejeti: 1. Slovensko vradovanje; odlog vradnikom za 1/2 leta, da se pripravljajo. 2. Slovensko vradovanje pri cerkveni vladi, in po duhovnijah. 3. Slov. jezik učilni po vseh šolah, tudi srednjih. Kjer pa je živelj nemški, italijanski itd. precej močan, ondi ločenje šol, tako, da vsaka narodnost ima svojo pravico, in se otroci eni in drugi učé družega deželnega jezika. 4. V bogoslovnicah se ima slovenski jezik vpeljati pri vseh tvarinah, ki so se do sedaj v nemškem jeziku učile. 5. Deželna blagajnica mora slovenske zavode (naprave) podpirati po razmerju zneska, ki ga Slovenci v Gradec plačujejo. 6. Vsi Slovenci pripadajo v eno skupino, toraj mora administrativna deželna oblast le ena za vse biti. 7. Morajo se zveršivni zakoni za spolnovanje (izpeljavo) §. 19 osnovnih postav berž izdati.

Vse to se izpeljuje iz 19. §., v katerem Slovenci poročstva za svojo narodnost ne najdejo, ako se jim vse to ne dovoli.

Navdušenost je bila velika; mnogo so k temu pripomogli ljublj. Sokolci. Dr. Jordan, vrednik „Zukunfti“, je bil med drugimi nazoč.

Iz Bamberga, 6. vel. serp. — 31. avg. se prične tukaj véliki katoliški zbor. Lepo povabljen! Za 50 gostov je v našem semenišu prostora, ki se morajo, se vé, po semeniško zadovoljiti, zato pa tudi razun živeža nič ne plačajo. Mitterutzner pride, morebiti tudi Dalbosco. Ako pridejo kateri iz Vaše škofije, naj bi se najdelj do 15. avg. oglasili, ker kaže, da gnječa bo dosti velika, — iz Monakovega je že 350 gostov napovedanih. — Tako naznanuje g. Matej Kirchner, bivši provikar v srednji Afriki, zdaj „Regens des Studienseminars“ v Bambergu, ki je na Kranjskem dobro znan, in je tudi tako priljuden ter hoče postreči, ako bi kateri iz naše dežele šli na véliki kat. zbor. Želeti je močno, naj bi

kteri tudi iz svetnega stanú prišli katerikrat med take družbe ter se učili, kaj, kakošno, kako veselo je katoliško življenje; — da bi se učili gorečnosti za vero in vernost, ktera je tako silo mlačna pri mnogih nekoliko bolj učenih, ter se mora pošteno in po pravici reči, da tako njih življenje ni prav čisto zanič, in ko bi ga v pričo angelov na dražbo djal, še piškavega oreha za taisto ne dobiš. —

Kaj je kej novega po domačem in tujem svetu?

(Strelesko in sanjarsko.) Madjarski „Pešti Naplo“ Dunajčanom s perstom žuga: Ali hodite vi res avstrijsko-ogersko pot, ter pri miru pustite nemško politiko, — ali pa bomo tudi mi hodili svojo pot! Kadi se namreč Madjarjem, da so nemški strelci tako velikonemško rojili po Dunaju. Nam katoličanom se pa to studi, da so mnogi strelci streljali ne toliko v tarčo, kolikor v Rim in katoliško cerkev, ne pomnim pa, da bi bil v strelnih govorih bral kacihi spodbudnih besed v prid tiste vere, pred ktere številom skorej vse druge v Avstrii zginajo. Kakošno oliko imajo ljudje, kateri so prišli v naše véliko cesarsko mesto našo vero merziti? Če je to tista kultura, ki so se tolikrat ponašali, da jo hočejo na Jug nositi, naj le domá z njo ostanejo! Poprej se je tako popisovalo, kaj in koliko bodo vse pojedli in popili, da je bilo bravca sram, ko je to prebiral; potlej so pa marsikteri tako govorili, da bi bil beduinski glavvar Mahmud z glavo majal, ko bi jih bil slišal in razumel. Eckart je pri neki pojedini rekel, da Nemčeva obmizna molitev je misel na domovino. Molitev je po katekizmu povzdigovanje duha k Bogu, ne pa k malikini Germanii. — Švicar Kaiser je v zvezde koval novo dobo, psoval pa cerkev. — S kakošnim premislkom se je mnogotero govorilo in poslušalo, kaže tudi to-le: Ko se je skorej tolikrat slišalo „deutsch, deutsch,“ kolikorkrat je kdo zinil, je neki Madjar do mesca in solnca povzdignil nemško oliko, potem pa jim je povedal, da sedanjo dobo vse boleha za „Nationalitätenschwindel“ — in vsi so mu s ploskom „anhaltendes Hoch“ kričali, brez pomislika, da „cvet nationalitätenschwindelski“ je pač na Nemškem in na Madjarskem. Sicer pa je očitna reč, „da narodni sanjár“ je vsak, komur je narodnost več, kakor pa vera in njegova duša. — Moravec minister Giskra je bil pri strelnem banketu omenil, da bode Avstrija velikan, ako se ji rešijo okovi, ktere so ji snoval nespamet in nesrečne pogodbe. Če meni nespamet tistih, ki so po dunajskih ulicah rogovilili, zoper konkordat kričali, ali kaj drugega, tega ni razložil. — Delavce, ki so že na Dunaju in po Gradcu prav širokoustno zoper cerkev krehali, hočejo nekoliko krotiti, zlasti so jim njih pobratimsko slovesnost na Dunaju prepovedali, pri kateri bi bili gotovo še hujši delali kot so marsikteri izmed strelcev?

Kam pelje brezvérnost, sovraštvo cerkve in lažnjivi liberalizem, kažejo razmere na sedanjem Laškem. Naj posnamemo le nekoliko malo iz pisma iz Laškega v „N. Tir. Stim.“ Take-le reči naznanujejo: Vojna je naj silniše nezadovoljna. Naj bolj zabavljajo tisti vojaki, ki so bili nekda v avstrijskem vojaštvu. Verskih opravil nima vojaštvo; velikonočna spoved, obhajilo je odpravljeno. Ako vojaki zvečer grejo (nati-homa) k spovedi, potlej ali celo ne morejo k obhajilu ali pa še le drugi dan ob eni popoldne. Ali mi pa verjamete, da jih veliko do te ure treznih ostane ter pristopijo k mizi Gospodovi. O Viktor-Emanuelu nihče ne govori. Za kraljevičem Humbertom so dostikrat žvižgali; on ne ljubi sedanjega vladstva in bi se rad znebil vsih žlobuder. Velika večina mest in vekačev je prusoljubnih. Na Rim mislijo udariti, ako se vojska med Fran-

cijo in Prusijo vname in v ta namen prostovoljcev nabirajo, ki nosijo na srajci čerko „V“, to je „vendetta“ ali maševanje. (Sej ti ostudni maciniški škrtatje tako drugega ne poznajo razun vražje bodalo in peklenško maševanje.) Ne Viktor Emanuel, ampak Macini ima serca vekačev v oblasti. Večina želi republiko; samoderstvo je obgospodarilo; tako je zdihnil eden cerkvenih poglavarjev, in je res. Napoleon pravi, da v enem tednu obdela s Turinom in z laško vojno, vojaki laški pa pravijo, da ni treba tedna: ako v ponedeljek zavriši, mi v torek bežimo, sej nam za vse nič ni mar. Duhovstvo zasramujejo po ulicah očitno. Spomina vredno je to: ako duhoven z določno serčnostjo na noge stopi in se derzovito ustavi divjaštvu ter z močjo brani cerkveno reč, ga pusté, vekači osupnjeno kličejo „ecco!“ (vidite no!), in vlada molči. Mladina se tako odreja, da bo kužila vso prihodnost. Učeniške semeniša večidel vodijo odpadni svečeniki. O veroznanstvu ni besede. Šolskih bukev ni, vsak učitelj uči prosto, dosti pa je, da je rogovilskih misel, če je tudi sicer prost vsake učenosti. Gimnaziste vlečejo v mavtarske lože in če zna vpaljen mladič zoper papeža zabavljati, dobi „eminenc“, t. j., „ausgezeichnet“ iz latinščine, greščine, zemljepisja in številstva. Protestanške šole so po vsih mestih, — tudi tempeljni, ne da bi se nova vera razširjala, temuč da bi se katoliška zaterla. Nesramnost se goji z vsimi pomočki. Pa vender je Božja dobrota v ti deželi nesreče in bogoskrunstva duše ohranila, ki s čistostjo, junaško poterpežljivostjo in določno borbo za pravično reč dajejo prelepe zglede. Po zidéh se beró tudi natisi: „Smert bogatinom!“ To je žetev za take, ki rogovilstvo zoper vero, cerkev, papeža z denarom najemajo, to je njih — — plačilo. Naj si tudi Teržčani in drugi nehvaležniki do matere svoje cerkve to za uho zapišejo, ker njih rogovilstvo jih bo še tako teplo, da se bodo sami sebi smilili. Prekletstvo za ta in uni svet si nakopuje, kdor svojo Mater užaljuje! —

Novo berilo iz vsih vetrov. Neki dunajski list se močno čudi in serdi zoper neko knjižuro, ki je v novo izšla na Nemškem zoper Boga Zveličarja. Mislimo pa, da ima še več vzroka čuditi se živim knjižuram, ki po Dunaju, po Gradcu itd. gerdijo božjega Zveličarja in pa njegovega namestnika na zemlji. Kdor ljudí ostrupuje, je morivec, zrel za obešalo; kdor pa duše truje in morí, ta je dandanašnji „liberalen“ mož! Toda le molčite; kmali vam bodo presedali „liberaluhi.“ — Eden čeških listov se čudi, kako je to, da osvobodeni judje na Nemškem, Francoskem, Laškem deržé z narodom, na Českem pa ne s Čehi, in ne vé si vganke rešiti... To je vender stara in znana reč, da barantavec s tistim derži, kjer meni da barantija kaže. — „Presse“ tarna čez „bischöfliche Agitationen“ (!), ktere — češ — že sad rodijo. Pravi, da na celovski glavni šoli, ki jo je mesto napravilo, noče noben duhoven za službo prositi (?); žuga pa, da se bo na vse zadnje služba kakemu luteranu dala, ki bi keršanski nauk učil. Lepa reč! Samo prašanje je, koliko bode šola potlej katoliških učencev imela in kakošno ime bodo dobili „liberalci“ pri občinstvu, — če je vsega tega kaj res. — V Gradcu je tisti znani Ronge v neki „pivarnici“ pridigal, to je, zabavljal čez papeža in katoličanstvo. Imeniten je dokaz, da katoliški duhoven ni za rednika, zato ker ni oženjen... Kaj more neki ta misliti o Redniku vsih rednikov, Zveličarju, in o apostelnih, ki tudi niso zenk za seboj po svetu vodili, pa so vender redniki vesoljnega sveta? To prašanje blezo ni nič v ušesa šipalo tistih Gradcarjev, kteri so burkežu ploskali, ko je lomastil zoper Rim, zoper vero in resnico. —

Méd in Pelin.

Kako svet plačuje. Leta 1821 se vname na Piemónškem punt, ki primora kralja Alberta na beg. Pride do Florencije in je prijazno sprejet od svojega tasta Ferdinanda III, takratnega velikega vodja toškanskega. Nekega dne se vname v dvoru velikega vojvoda ogenj, ki se hitro razširi tako, da zagradi tudi sobo, kjer je ležalo malo dete pod dojničnim varstvom. Dojnica zgubi vso zavest pri splošnji zmotnjavi. Že se valí gost dim do sobe; v malo trenutkih ima zadušeno biti otroče z dojnico vred. Zdajci prihití možat mladeneč, zderkne skozi duri, zagradi s krepko roko otroče v naročje, ter ga reši pogina. — Mož ta je bil Leopold, veliki vojvoda avstrijski, ki je bil pozneje veliki vojvoda toškanski; rešeno dete je — Viktor Emanuel, sedanjí kralj italijanski, ki je leta 1860 rešitelja svojega s trona vergel in v zmagoviti slavi obhajal vjezd v glavno mesto Florencijo, kjer zdaj kraljuje. — Enako dela pa vsak katoličan, kteri herbet oberne sv. cerkvi in Kristusu, kteri ga je s svojo lastno smertjo — ne že le z nevarnostjo svojega življenja — rešil njegove smerti: zdaj pa ga izdaja in zaničuje.

Sokratova molitev. Pervi modrijan vsih modrijanov greških — Sokrat — je učil svoje učence tudi moliti in priporočal jim je molitev, da je prav koristna in potrebna. Izmed vsih molitev se mu ni nobena tako prilegla, in nobene ni tako rad molil, kakor molitev nekega starega pesnika, ki je taka-le: „Oče Zevs!*“ Daj, dodeli nam vse dobro, naj te za taisto prosimo, ali ne prosimo. Odverni od nas vse hudo, ako bi te tudi za to ne prosili. Blagoslovi vse, kar jo dobrega; obdaruj in obsipaj s srečo in blagrom.“ (Prim. Plat. v 2. Alkibiad). Tako modrijan pogan — in modrijan kristjan? (Katol. List.)

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofii. P. n. g. M. Skubicu, dekanu v Semiču, je podeljena fara Ribnica. G. Simon Robič, kaplan v Borovnici, je prestavljen v Šent-Juri na Gorenškem. G. Ant. Zorman, administrator na Seli pri Šumbergu, je dobil faro Kolovrat. — Selo pri Šumbergu je razpisano 8. avg. 1868. Fara Ig je razpisana 11. avgusta. —

V terzaški škofii. Naslednje duhovnije so izpraznjene, za ktere je čas prositi do 6. kimovca: Opčina, Černi verh, Šent-Peter, Kerbune, Divača, Golac, Račice. Tudi služba veroznanskega učenika na mestni višji in nižji realni šoli z 900 gl. plače, in na vsacih pet let se plača za 5 odstotkov zviša. Gg., kteri mislijo 2. kim. in naslednje za duh. pastirstvo ali za verouk spraševanju se podvreči, naj do 25. vel. serp. ta svoj odmen naznanijo. — Čast. g. Fr. Dolgan, duh. pom. pri sv. Jakopu v Terstu, je prestopil v križanski red. — V pokoj sta se podala čč. gg. Nik. Dolinar, duhovni pastir v Divači, in Ig. Eržen, duh. pastir na Golacu. — Č. g. Mih. Peternel, kaplan v Petrovji, je postavljen za administr. v Novi vasi na mesti bolehnega č. g. Štef. Korena. — Umerla sta čč. gg.: Ant. Siherl, duhoven v pokoju, 15. julija v Sičoli pri Pirani, rojen v Loki na Kranjskem 1812; 26. julija Matej Smilović v Umagi. R. I. P. —

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. Neka dobrotnica 4 gl. v sr.
Za mis. gosp. Fr. Pirca. Neka dobrotnica 1 križavec za 2 gl. 12 kr. st. den. in 1 zvezni terdnjak za 1 gl. 50 kr.

*) Zevs-a, Jupiter-a ali Jova so imeli Rimljani in Greki za naj večega svojih bogov.